

Guía Docente

Datos Identificativos				
Asignatura (*)	Xerontoloxía Social I	Código	2024/25 653491002	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Fisioterapia, Medicina e Ciencias Biomédicas Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación		Correo electrónico		
Profesorado		Correo electrónico		
Web				
Descrición xeral	<p>Obxectivos:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Coñecemento do fenómeno sociodemográfico do envellecemento. * Comprender a ancianidade e o proceso de envellecemento dentro do contexto social global. * Entender o envellecemento poboacional. Procesos e factores. * Coñecer as metáforas da vellez e a súa imaxe social. * Distinguir entre vellez clínica e vellez social. Acordos e desacordos. * Valorar axeitadamente o fenómeno da xubilación e os recursos de preparación para esta. * Coñecer e comprender as relacións familiares e interxeracionais no ámbito da vellez. * Afondar nas etapas da vellez e o posible incremento das carencias cos seus procesos de adaptación. Illamento e soidade. * Entender o estado da cuestión do binomio dependencia/autonomía. * Afondar nas políticas sociais dirixidas ás persoas maiores. Diferentes modelos. * Coñecer os servizos sociais en Xerontoloxía. Servizos primarios e especializados. * Estudo da planificación social na Xerontoloxía e o estudo de necesidades e demandas. Coñecer os modelos de programación, xestión e avaliación. * Afondar no estudo dun lecer activo cun tratamento especial do turismo social. * Coñecer os procesos da saúde e a calidade de vida co desenvolvemento de hábitos saudables e programas preventivos. * Estudo da problemática social e familiar dos maiores dependentes. * Estudo da ética e lexislación no benestar social das persoas maiores. * Análise dos métodos e técnicas da ciencia sociolóxica para o desenvolvemento de proxectos de investigación sobre a vellez e a ancianidade.			

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
--------	-------------------------------------

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título
---------------------------	-------------------------------------

<p>Trátase de que os/as alumnos/as, ao superar a materia, adquirisen as competencias axeitadas para:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Situar a problemática das persoas maiores no contexto social que as orixina. * Investigar os factores sociais que afectan aos procesos de envellecemento, ao tempo que permitan establecer as necesidades e demandas dos maiores. * Planificar e xerar programas, proxectos, actividades e servizos, dentro de modelos dinámicos que permitan un posterior desenvolvemento de estratexias de intervención sociosanitaria. * Dirección de equipos multidisciplinares dentro dunhas políticas sociais que formulen o deseño duns proxectos que utilicen como eixes vertebradores a prevención, a interacción e a integración. * Dirixir e coordinar programas de preparación para a xubilación e adaptación á velez. * Participación na orientación e mediación familiar en familias con persoas maiores. * Introducir procesos de concienciación da problemática da ancianidade nos medios familiares, así como o establecemento de directrices para a comunicación interxeracional. * Diseñar programas para xerar procesos de ocio activo dentro dunha contextualización global, así como establecer e impulsar modelos científicos e rigorosos de turismo social. * Asesorar aos responsables das administracións públicas na formación dos programas de benestar social dirixidos aos maiores. * Levar a cabo a función de coordinadores dos programas multidisciplinares de intervención pública para os maiores. * Asesorar as entidades privadas (fundacións, asociacións, ONGs, etc.) na formulación e xestión de proxectos para os maiores. * Introducir procesos de asociacionismo nas persoas maiores. 	AP1	BP1	CM1
	AP2	BP2	CM3
	AP3	BP4	CM6
	AP4	BI1	CM7
	AI1	BM1	CM8
	AI2		
	AI4		
	AI5		
	AM1		
	AM2		

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1: Introducción á Xerontoloxía Social	<ol style="list-style-type: none"> 1. Introducción 2. Breve apunte histórico <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Precusores 2.2 Antecedentes científicos 2.3 Consolidación 3. Concepto de Xerontoloxía Social <ol style="list-style-type: none"> 3.1 A Xerontoloxía e as súas ramas 3.2 A Xerontoloxía e a Xeriatría 3.3 A multidisciplinidade como característica básica da Xerontoloxía Social 4. Teorías do avellentamento <ol style="list-style-type: none"> 4.1 Teorías biolóxicas 4.2 Teorías psicolóxicas 4.3 Teorías sociolóxicas 5. Construción social do concepto de avellentamento <ol style="list-style-type: none"> 5.1 O concepto do avellentamento segundo distintos criterios 5.2 Clasificación do avellentamento: distintas denominacións 5.3 Falsas concepcións sobre o avellentamento: mitos e estereotipos 5.4 Efectos macroeconómicos. Mercadotecnia para un segmento social emerxente: efectos macroeconómicos e sobre as empresas 6. Características socio-demográficas das persoas maiores <ol style="list-style-type: none"> 6.1 O avellentamento da poboación nas sociedades desenvolvidas 6.2 Fenómenos demográficos: natalidade, nupcialidade, mortalidade. Índice de envellecemento. Esperanza de vida. Coeficientes de avellentamento e de renovación. 6.3 A relación demográfica entre os sexos: a feminización do avellentamento

<p>Tema 2: Relacións familiares no marco do avellentamento</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Avellentamento e familia na actualidade. Necesidades da persoa maior na familia:<ul style="list-style-type: none"> 1.1 Fisiolóxicas 1.2 Económicas 1.3 Psíquicas 1.4 Sociais 2. Estrutura<ul style="list-style-type: none"> 2.1 Roles familiares 2.2 Familia e modernización 2.3 Cambio na estrutura familiar: xeracións e roles asociados 3. Avellentamento e dependencia<ul style="list-style-type: none"> 3.1 Quen debe facerse cargo da dependencia<ul style="list-style-type: none"> 3.1.1 Contexto lexislativo: a Constitución española e a Lei de dependencia 3.1.2 Como asumir a dependencia: manter no domicilio a persoas maiores con dependencia 3.2 Perspectivas de coordinación 3.3 A achega da persoa maior na familia
<p>Tema 3: A xubilación</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Estrutura<ul style="list-style-type: none"> 1.1 O traballo moderno. A discriminación laboral por idade 1.2 Tendencias laborais e novas modalidades 1.3 Aptitude: mitos e feitos. Idade cronolóxica 2. Xubilación<ul style="list-style-type: none"> 2.1 Marco da xubilación: teorías<ul style="list-style-type: none"> 2.1.1 Cambio de vida, cambios de roles 2.1.2 A actitude ante a xubilación como elemento determinante 2.1.3 A decisión de xubilarse e a calidade de vida 2.2 O impacto da xubilación<ul style="list-style-type: none"> 2.2.1 Na área psicolóxica 2.2.2 Na área cognitiva 2.2.3 Na área do comportamento 2.2.4 Na área psicoafectiva 2.2.5 Impacto nas relacións sociais 3. Preparación para a xubilación<ul style="list-style-type: none"> 3.1 Programas de preparación para a xubilación (PPJ) 3.2 Preparación para a xubilación en Europa 4. Muller maior e xubilación<ul style="list-style-type: none"> 4.1 O traballo do fogar 4.2 Traballo fora do fogar 4.3 Carreiras laborais femininas 4.4 A xubilación feminina

<p>Tema 4: Malos tratos na persoa maior: outra forma de violencia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Introducción 2. Conceptos básicos <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Abusos físicos 2.2 Abusos psicolóxicos 2.3 Abusos económicos 2.4 Neglixencia 3. Epidemioloxía 4. Factores de risco. Factores de risco en residencias 5. Identificación e valoración da persoa maior maltratada <ol style="list-style-type: none"> 5.1 Persoas maiores que deben ser valoradas 5.2 Forma de levar a efecto a valoración da persoa maior maltratada 5.3 Lugar de realización da valoración da persoa maior maltratada 5.4 Sospeita de risco vital para a persoa maior maltratada 6. Atención multidisciplinar á persoa maior maltratada 7. Prevención e solucións
<p>Tema 5: Problemas deontolóxicos nas residencias de persoas maiores</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. O papel dos coidados residenciais no marco da asistencia xerátrica 2. Deontoloxía e residencias de persoas maiores. Principais factores condicionantes <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Garantías de calidade asistencial 2.2 Organigrama e equipos 2.3 Características arquitectónicas e ambientais 2.4 Existencia de programas específicos de intervención 2.5 Responsabilidades do equipo médico 3. A toma de decisións: procedemento e instrucións 4. Principais problemas éticos en Xerontoloxía. Comités de ética asistencial
<p>Tema 6: Políticas sociais e atención socio-sanitaria</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Desenvolvemento das políticas sociais dirixidas ás persoas maiores: planes de acción para as persoas maiores 2. Os modelos europeos, español e galego 3. O espazo socio-sanitario: <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Características 3.2 Concertación e acreditación de centros socio-sanitarios 3.3 Coordinación e unidades socio-sanitarias

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Proba obxectiva	A1 A2 A3 A4 A9 A10 A11 B1 B2 B4 B5 B7 C1 C3 C6 C7 C8	2	25	27
Seminario	A3 A11 B4 B7 C6 C8	14	21	35
Sesión maxistral	A3 A4 A5 A6 A8 B2 B4 C7	28	56	84
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Proba obxectiva	Os temas expostos en clase, nas sesións de docencia expositiva haberán de superarse mediante un exame escrito.
Seminario	Vinculado con cada un dos temas expositivos, desenvolveranse actividades co alumno.

Sesión maxistral	É a explicación por parte da profesora dos contidos da materia na aula na denominada docencia expositiva. Ocasionalmente apoiarase en soporte visual. As clases son para entender os conceptos e as teorías e formular posibles dúbidas sobre estes. Incluiranse aquí as prácticas realizadas dentro da aula (comentarios, vídeos, lecturas de noticias de actualidade...).
------------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proba obxectiva Sesión maxistral	<p>Prestarase apoio aos/ás alumnos/as para a selección dos textos e facilitaráselles asesoramento en caso de dúbida para levar a cabo a recensión.</p> <p>As lecturas serán comentadas cos/oas propios/as alumnos/as.</p> <p>Prestarase apoio e asesoramento aos/ás alumnos/as para a realización de cada unha das prácticas ou traballos tutelados propostos. Durante a execución dos devanditos traballos, o profesorado levará a cabo un seguimento destes e, unha vez finalizados e corrixidos, tratarase co/oa alumno/a sobre o seu contido para determinar os resultados e valoralos co obxectivo de desempeñar estas tarefas de asesoramento.</p>

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Proba obxectiva	A1 A2 A3 A4 A9 A10 A11 B1 B2 B4 B5 B7 C1 C3 C6 C7 C8	Os temas expostos en clase, nas sesións de docencia expositiva haberán de superarse mediante un exame escrito.	70
Sesión maxistral	A3 A4 A5 A6 A8 B2 B4 C7	É a explicación por parte do profesor dos contidos da materia na aula na denominada docencia expositiva. Ocasionalmente apoiarase en soporte visual. As clases son para entender os conceptos e as teorías e formular posibles dúbidas sobre os mesmos. Incluiranse aquí as prácticas realizadas dentro da aula (comentarios, vídeos, lecturas de noticias de actualidade?).	30

Observacións avaliación

Para superar a materia é necesario ter superada proba obxectiva
---

Fontes de información

Bibliografía básica	<ul style="list-style-type: none"> - Millán Calenti JC (comp) (2006). Principios de Geriatría y Gerontología. Madrid: Mc-Graw Hill Interamericana - Hernández Rodríguez G et al. (2006). Sociología de la Vejez (pp. 43-112). En Millán Calenti JC. (comp.) Principios de Geriatría y Gerontología. Madrid: Mc-Graw Hill Interamericana - Mayán Santos JM (ed.) (2000). Gerontología Social. Santiago de Compostela: Segra Ediciones
----------------------------	---

Bibliografía complementaria	<p>- Adroher Biosca S. (coord.). (2000). Mayores y Familia. Madrid: Universidad P. Comillas y Mº Trabajo y Asuntos Sociales-IMSERSO</p> <p>- Amor Pan JR (2010). Bioética y Dependencia, Capítulo VI (pp. 271-339). A Coruña: Obra Social Caixa Galicia</p> <p>- Amor Pan JR (2010). Bioética y Dependencia. A Coruña: Obra Social Caixa Galicia</p> <p>- Campo Ladero MJ (2000). Apoyo informal a las personas mayores y el papel de la mujer cuidadora. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas</p> <p>- Casado D (2002). Manual de Servicios Sociales. Madrid: Polibea, Biblioteca de Intervención y Política Social</p> <p>- Fernández García T, Ares Parra A. (coords.) (2002). Servicios Sociales: Dirección Gestión y Planificación. Madrid: Alianza Editorial</p> <p>- Hernández Rodríguez G, Millán Calenti JC (2000). Ancianidad, Familia y Enfermedad de Alzheimer. A Coruña: Universidad de A Coruña</p> <p>- Hernández Rodríguez G (2000). Aportación de los mayores en la familia (pp. 69-97). En: Mayores Solidarios. Madrid: Cáritas Española</p> <p>- Hernández Rodríguez G (2001). Familia y Ancianos. Rev Educ. 325: 129-142</p> <p>- López Azpitarte E (2006). Ética en Geriatría (pp. 351-364). En Millán Calenti JC. (comp.) Principios de Geriatría y Gerontología. Madrid: Mc-Graw Hill Interamericana</p> <p>- Meil Landwerlin G (2000). Imágenes de la solidaridad familiar. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas</p> <p>- Moragas Moragas R (1991). Gerontología social. Barcelona: Herder</p> <p>- Rodríguez Castedo A (dir.) (2005). Libro Blanco. Atención a las Personas en situación de Dependencia en España. Madrid: IMSERSO</p> <p>- Sánchez Vera P, Bote Díaz M (2007). Los mayores y el amor. Una perspectiva sociológica. Valencia: Nau Libres</p> <p>- Santamarina C et al. (2002). Percepciones sociales sobre las personas mayores. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (IMSERSO)</p> <p>Libros recomendados para ¿Lecturas? de Beavoir S (2001). La vejez. Madrid: De Bolsillo Delibes M (2010). Cartas de amor a un sexagenario voluptuoso. Madrid: Destino. Delibes M (2010). Diario de un jubilado. Madrid: Destino. Delibes M (1978). El disputado voto del señor Cayo. Madrid: Destino. Delibes M (1979). La hoja roja. Barcelona: Argos Vergara. Friedan B (1994). La fuente de la edad. Madrid: Planeta. Hemingway E (2012). El viejo y el mar. Madrid: De Bolsillo. Missinne LE (2004). Reflexiones sobre la vejez. Madrid: CCS</p>
------------------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Valoración e intervención en Xerontoloxía/653491001
Economía Xerontolóxica/653491021
Intervención Pedagóxica en Xerontoloxía/653491027

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Metodoloxía da Investigación en Xerontoloxía/653491004
O proxecto de investigación en Xerontoloxía/653491016
Lecer e Tempo Libre en Xerontoloxía/653491025

Materias que continúan o temario

Xerontoloxía Social II/653491009
Atención Sociosanitaria/653491010
Demografía da ancianidade/653491012
Psicobioloxía do avellentamento/653491022

Observacións

- Para axudar a conseguir un entorno inmediato sostible e cumprir cos obxectivos estratéxicos 1 e 2 do "III Plan de Acción do Programa Green Campus FCS (2018-2020)", os traballos documentais que se realicen nesta materia:a.- Maioritariamente solicitaranse en formato virtual e soporte informático.
b.- De realizarse en papel: - Non se empregarán plásticos.- Realizaranse impresións a dobre cara.- Empregarase papel reciclado.- Evitarase a realización de borradores.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías